

RIL 270-2018

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

**Palokatkosten suunnittelu,
toteutus ja huolto**

RILin julkaisuilla on oma kotisivu, joka löytyy osoitteesta www.ril.fi/kirjakauppa ko. kirjan kohdalta. Sinne on koottu tiedot julkaisun painoksista sekä mahdolliset lisäinformaatiot.

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

MYYNTI:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry
Lapinlahdenkatu 1 B, 4. krs, 00180 Helsinki
www.ril.fi/kirjakauppa

ISBN 978-951-758-627-6 (nid.)

ISBN 978-951-758-628-3 (pdf)

ISSN 0356-9403

Painopaikka: Hansaprint Oy, 2018

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Kuvat 3.1–3.12 julkaistu EOTA:n luvalla.

Alkusanat

Rakennuksen palon leviämistä estävien osastoivien rakenteiden talotekniset läpiviennit ovat paloturvallisuuden kannalta kriittisiä kohtia. Rakentamismääräysten mukaan ne tulee tehdä siten, ettei rakennuksen osastoivuutta olennaisesti heikennetä. Palokatkon tehtävä onkin tiivistää läpivienti siten, että vaadittava palo-osastointikyky säilyy.

Palkokatkojen suunnittelua ja toteutusta valvotaan rakentamisessa hyvin tarkasti. Monilla kunnilla on omat ohjeensa, jossa määritellään palokatkotuotteisiin liittyviä vaatimuksia ja kelpoisuuden osoittamistapoja. Nämä ovat tosin varsin yleisellä tasolla.

Vaikka ohjeistusta on olemassa, totesivat Suomen Palokatkoystyöryhmä ry ja RIL vuonna 2016, että palokatkojen laadun sekä luotettavien ja yhtenäisten käytäntöjen kehittämisen kannalta alalla on tarve syvälliselle asiantuntijaohjeelle. Yhteistyönä on laadittu ohje, joka kattaa sekä hankeprosessin palokatkojen kannalta että palokatkojen teknisiä ratkaisuja. Ohjeen tarkoitus on toimia kaikkien osapuolten työkaluna toimivien palokatkojen suunnittelussa, tuotteiden valinnassa ja tuotekelpoisuuden osoittamisessa, palokatkojen toteuttamisessa, niiden laadunvarmistuksessa sekä ylläpidossa.

Ohjeen ovat laatineet Mikko Autere (päätoimittaja ja pääkirjoittaja) ja Gunnar Åström (RIL). Ohjausryhmään ovat kuuluneet Jukka Autere, Mikko Autere, Kristian Ehrnrooth, Ilkka Hemminki, Katariina Kevarinmäki, Tomi Kivelä, Petri Koivuniemi, Tomi Leinonen, Teemu Nieminen, Mikko Nurmi, Petri Parkkinen, Kirsi Rontu, Jere Sulkama ja Gunnar Åström (pj.). Ohjausryhmän jäsenet ovat kiittävästi osallistuneet kirjan laadintaan. Erityiskiitos suuresta aktiivisuudesta kuuluu Katariina Kevarinmäelle sekä myös Kirsi Rontulle, Jukka Autereelle, Jere Sulkamalle ja Kristian Ehrnroothille.

Ohjetta ovat rahoittaneet Firel Oy, Hilti (Suomi) Oy, L2 Paloturvallisuus Oy, Palokatkotukku Parkkinen Oy, Paroc Oy Ab, Paloässäät Oy, PKT-Turva Oy, Rakennuskemia Oy, Roxtec Finland Oy, Saint-Gobain Rakennustuotteet Oy, Sewatek Oy, Tremco illbruck Export Ltd ja Würth Oy. Ohjeen luonnos on ollut lausuntokierroksella, josta oli suurta hyötyä ohjeen viimeistelyssä.

Kiitämme ohjeen rahoittajia, kirjoittajia, lausunnonantajia sekä kaikkia muita ohjeen laadintaan osallistuneita tahoja, jotka ovat tiedoillaan ja kannanotoillaan mahdollistaneet tämän ohjeen syntymisen. Kiitämme myös Suomen Palokatkoystyöryhmää hyvästä yhteistyöstä. Uskomme, että ohje tulee olemaan hyödyllinen ja edistämään toimivien palokatkojen suunnittelua, toteutusta ja ylläpitoa sekä sitä kautta yleisesti rakennusten paloturvallisuutta.

Helmikuussa 2018

SUOMEN RAKENNUSINSINÖÖRIEN LIITTO RIL ry

Timo Kohtamäki
puheenjohtaja

Miimu Airaksinen
toimitusjohtaja

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	9
1.1	Yleistä	9
1.2	Ohjeen tarkoitus ja sisältö	9
1.3	Palokatkojen tarkoitus	10
1.4	Palokatkojen suunnittelu ja toteutus vaativat yhteistyötä	10
1.5	Termit ja määritelmät	11
2.	PALOKATKOIHIN LIITTYVÄT MÄÄRÄYKSET JA OHJEET SEKÄ TUOTEKELPOISUUDEN OSOITTAMINEN	17
2.1	Yleistä	17
2.2	Määräykset ja ohjeet	17
2.2.1	Yleistä	17
2.2.2	Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL)	18
2.2.3	Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta	19
2.2.4	Rakennustuoteasetus	20
2.2.5	Laki eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä	21
2.2.6	Pelastuslaki	22
2.2.7	Kuntien rakennusvalvontaviranomaisten ohjeet	23
2.2.8	Alan järjestöjen ja yhdistysten ohjeet	23
2.3	Palokatkojen tuotekelpoisuuden varmistaminen hankkeissa	23
2.3.1	Yleistä	23
2.3.2	ETA-arviointiin perustuva CE-merkintä	26
2.3.3	Rakennuspaikkakohtaisen kelpoisuuden osoittaminen	28
2.3.4	Varmennustodistus	28
2.4	Valvonta ja tarkastukset	29
3.	PALOKATKOTUOTTEET JA -MATERIAALIT	31
3.1	Yleistä	31
3.2	Palokatkomassat	32
3.2.1	Yleistä	32
3.2.2	2-komponenttiset palokatko-vaahdot	32
3.2.3	Kipsi- ja sementtipohjaiset massat	33
3.2.4	Palomassat	33
3.2.5	Palokatkopinnoitteet ja mineraalivillalevyt	34
3.3	Eristeet	34
3.4	Tulpat ja läpivientikappaleet	35
3.5	Levyt	36
3.6	Modulaariset palokatkot	36
3.7	Palokatkotyyny	36
3.8	Palomansetit	37
3.9	Wrap-nauhat	37
3.10	Yhdistelmäpalokatkot	38
3.11	Esivalmistetut läpivientikappaleet	39
3.12	Ilmakanavien paloeristysratkaisut	39
3.13	Muita ratkaisuja	40

4.	PALOKATKOJEN TOTEUTTAMINEN OSANA HANKEPROSESSIA.....	41
4.1	Yleistä	41
4.2	Palokatkoihin liittyvät tehtävät rakennushankkeen eri vaiheissa.....	42
4.3	Rakennushankkeen osapuolet palokattojen toteuttamisessa	45
4.3.1	Yleistä	45
4.3.2	Rakennushankkeeseen ryhtyvän tehtävät palokattojen toteuttamisessa.....	45
4.3.3	Pääsuunnittelijan tehtävät palokattosuunnittelussa	46
4.3.4	Vastaava rakennesuunnittelija	47
4.3.5	Palokattosuunnittelija	47
4.3.6	Talotekniset suunnittelijat.....	48
4.3.7	Urakoitsijat	48
4.3.8	Huoltotoimenpiteistä vastaava taho.....	49
4.3.9	Kuntien rakennusvalvontaviranomainen.....	49
4.4	Palokattosuunnittelun vaativuus ja palokattosuunnittelijan pätevyys	49
4.4.1	Yleistä	49
4.4.2	Tavanomainen palokattosuunnittelutehtävä	50
4.4.3	Vaativa palokattosuunnittelutehtävä.....	51
4.4.4	Poikkeuksellisen vaativa palokattosuunnittelutehtävä.....	51
4.5	Asennuksen ja ylläpidon vaativuus ja pätevyys	52
4.5.1	Palokatkoasentaja.....	52
4.5.2	Huoltohenkilöstön pätevyys	52
4.6	Laadunvarmistus.....	52
5.	PALOKATKOJEN SUUNNITTELU	55
5.1	Yleistä	55
5.2	Palokattosuunnittelun lähtötiedot ja tavoitteet	57
5.2.1	Hankkeessa noudatettavat määräykset ja viranomaisohjeet..	57
5.2.2	Tilaajan vaatimukset ja tavoitteet.....	57
5.2.3	Rakennuskohteen erityisvaatimukset	57
5.2.4	Palokatkolta vaadittavat ominaisuudet ja muut valintakriteerit	58
5.2.5	Kustannustehokkuus.....	60
5.3	Lähtötiedot muilta suunnittelijoilta	61
5.3.1	Yleistä	61
5.3.2	Pääsuunnittelijan rooli.....	61
5.3.3	Rakennussuunnittelun tuottamat lähtötiedot (ARK).....	62
5.3.4	Rakennesuunnittelun tuottamat lähtötiedot (RAK).....	62
5.3.5	LVISA-suunnittelun tuottamat lähtötiedot.....	62
5.3.6	Reikäpiirustukset ja aukkokoot	63
5.3.7	Muut suunnitelmat.....	63
5.4	Tuotekelpoisuuden osoittaminen.....	64
5.5	Läpivientien suunnittelun tehtäväjako	64
5.5.1	Yleistä	64
5.5.2	Putkiläpiviennit.....	65
5.5.3	Ilmakanavien läpiviennit.....	66
5.5.4	Kaapeliläpiviennit.....	66
5.5.5	Palokatkot savunpoistolaitteistoissa ja -kanavissa	67
5.6	Palokatkoratkaisut eri rakennustyypeissä	68
5.6.1	Tyypilliset talonrakennuskohteiden ratkaisut.....	68

5.6.2	Palokatkot teollisuusrakennuskohteissa	68
5.6.3	Palokatkot räjähdysvaarallisissa tiloissa	68
5.6.4	Palokatkot muissa erityistiloissa	69
5.7	Korjaushanke	69
6.	PALOKATKOJEN SUUNNITELMA-ASIAKIRJAT	71
6.1	Yleistä	71
6.2	Palokatkosuunnitelman sisältö	71
6.2.1	Yleistä	71
6.2.2	Palokattojen sijaintikaaviot	72
6.2.3	Palokatkodetailit	72
6.2.4	Palokattojen työselostus	74
6.3	Suunnitelmissa käytettävät merkintätavat	74
6.4	Muut tekniset asiakirjat	75
6.5	Käyttö- ja huolto-ohje	76
7.	PALOKATKOJEN TYÖMAATOTEUTUS	77
7.1	Yleistä	77
7.2	Palokattojen asennuksen aloituskokous	77
7.3	Suunnitelmien käsittely työmaalla	78
7.4	Palokattojen toteutuksen rajapinnat	79
7.5	Palokattoasennuksen laadunvarmistus	80
7.5.1	Yleistä	80
7.5.2	Palokattojen asennuksen laadunvarmistustoimenpiteet	80
7.5.3	Palokattokourakoitsijan laadunvarmistussuunnitelma	81
7.5.4	Palokaton merkitseminen	82
7.5.5	Korjausten laadunvarmistuksen erityispiirteet	83
7.5.6	Eryitysmenettelyn soveltaminen palokattojen toteutuksessa ..	83
7.5.7	Muut toimenpiteet	83
7.6	Työmaan valvonta ja tarkastukset	84
7.6.1	Rakentamisen aikaiset tarkastukset ja rakennustyön tarkastusasiakirja	84
7.6.2	Vastaava työnjohtaja	84
7.6.3	Rakennusvaiheiden vastuuhenkilöt ja työvaiheiden tarkastajat	84
7.7	Luovutusasiakirjat tilaajalle	85
8.	PALOKATKOJEN HUOLTO JA YLLÄPITO	87
8.1	Yleistä	87
8.2	Omistajan vastuut	87
8.3	Viranomais tarkastukset ja -valvonta	87
8.4	Käyttö- ja huolto-ohjeen sisältö ja laadinta	88
8.4.1	Yleistä	88
8.4.2	Käyttö- ja huolto-ohjeen sisältö	88
8.5	Tarkastusvälit ja tehtävät	89
8.5.1	Yleistä	89
8.5.2	Määräaikaistarkastukset	90
8.5.3	Tarkastusmenettelyt	90
8.5.4	Tarkastus- ja huoltokierrosten tehtävät	91
8.6	Korjaaminen tai uusiminen	92

8.6.1 Yleistä	92
8.6.2 Palokatkon korjaaminen ja tuotteiden yhteensopivuus	92
8.6.3 Suunnittelu	93
LÄHDELUETTELO JA KIRJALLISUUTTA.....	94
LIITTEET	95
LIITE 1. Palokatkosuunnitelma, esimerkki	95
LIITE 2. Palokatkojen asennus- ja mittauspöytäkirja, malli	107
LIITE 3. Palokatkojen tarkastus- ja huoltopöytäkirja, malli	108
LIITE 4. Onnettomuustutkintakeskuksen raportti B1/2011Y, sairaalapalo Turussa 2.9.2011	109
LIITE 5. Palokatkoihin liittyviä tuotteita ja palveluja.....	110

ILMOITTAJAHAKEMISTO

AP-Pinnoite Oy
 Firel Oy
 FirePro Palokatko Oy
 FSM OY Fonel Security Marketing
 Hilti (Suomi) Oy
 L2 Paloturvallisuus Oy
 Palokatko Haatainen Oy
 Palokatkomiehet Oy
 Palokatkotukku Parkkinen Oy
 Paloässäät Oy
 Paroc Oy Ab
 PK-Tuote Oy
 Rakennuskemia Oy
 Renotech Oy
 Rockwool Finland Oy
 Roxtec Finland Oy
 Saint-Gobain Finland Oy
 Saumalaakso Oy
 Sewatek Oy
 Suomen Palokatkomestarit Oy
 Suomen Paloturva-Center Oy
 Würth Oy

Ilmoitukset julkaisun lopussa.